

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 181/2020-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. apríla 2020 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED]

[REDACTED], vo veci namietaného porušenia práv podľa čl. 2, 3, 5, 6, 8, 13 a 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Slovenskej republiky v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže, Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby Ilava, Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby Leopoldov a Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti [REDACTED] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

2. Ústavnú sťažnosť [REDACTED] **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. marca 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ]

[REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie práv podľa čl. 2, 3, 5, 6, 8, 13 a 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Slovenskej republiky v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže, Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby Ilava, Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby Leopoldov a Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky.

Sťažovateľ ústavnú sťažnosť doplnil podaním doručeným ústavnému súdu 23. apríla 2020. V uvedenom doplnení sťažovateľ iba zopakoval niekoľko argumentov uvedených v ústavnej sťažnosti a nepredniesol žiadnu ďalšiu relevantnú argumentáciu.

2. Na úvod ústavný súd poznamenáva, že ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorý nie je v konaní pred ústavným súdom zastúpený advokátom, má laický, nezrozumiteľný a z odborného hľadiska neprínosný charakter.

Z obsahu ústavnej sťažnosti možno vyvodit', že sťažovateľ namieta rozdielnu právnu úpravu týkajúcu sa možnosti osôb odsúdených na doživotie požiadať o podmienené prepustenie na slobodu v jednotlivých štátoch Európskej únie. Sťažovateľ ako príklad uviedol nemecký právny poriadok, podľa ktorého môžu osoby odsúdené na doživotie požiadať o podmienené prepustenie na slobodu po 15 rokoch, oproti slovenskej právnej úprave, podľa ktorej môže odsúdený požiadať o podmienené prepustenie na slobodu až po 25 rokoch. V tejto súvislosti sťažovateľ uviedol: „... *nie je možné, aby sa s občanmi východnej časti EÚ zaobchádzalo horšie ako s občanmi západnej časti EÚ.*“

Sťažovateľ ďalej kritizoval podmienky a proces riešenia žiadostí o podmienené prepustenie na slobodu.

3. V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľ popisoval a zároveň kritizoval podmienky výkonu trestu odňatia slobody, najmä možnosť stravovania odsúdených, pracovné možnosti a odmeňovanie za vykonanú prácu, príležitosti na vzdelávanie, záujmovú činnosť a pod.

4. V záverečných častiach svojej ústavnej sťažnosti sa sťažovateľ vyjadril aj k formálnym podmienkam ústavnej sťažnosti. Vo vzťahu k lehote na podanie ústavnej sťažnosti sa sťažovateľ vo všeobecnosti odvolal na závery Európskeho súdu pre ľudské práva a uviedol, že „v určitých veciach nie je možné určiť počiatkový bod“. Sťažovateľ tiež uviedol: «... napádam stav, ktorý trvá už 20 rokov, čo je už dostatočne dlhá doba na to, aby ju bolo možné kvalifikovať/zadefinovať ako „že dosiahla dostatočnú dĺžku, úroveň aj závažnosť“, čo je potrebné pre vyslovenie porušenia práva.»

5. Sťažovateľ požiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a navrhol, aby ústavný súd o jeho ústavnej sťažnosti rozhodol nálezom: „1) Práva [REDAKOVANÉ]... zaručované čl. 2, 3, 5, 6, 8, 13 a 14 Dohovoru... zaobchádzaním s jeho osobou zo strany väzenských orgánov a štátu SR za obdobie 20 rokov vo/v pozbavení osobnej slobody/väzniciach, podmienkami vo výkone trestu odňatia slobody, s právom na podmienené prepustenie, na súkromný a rodinný život... porušené boli.

2) Nariaďuje sa štátu – SR a jeho dotknutým orgánom bez meškania napraviť porušenia práva a stav/systém ktorý porušenia práv spôsobil a odstrániť následky porušenia týchto práv.“

II.

Relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola

vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

9. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je nespokojnosť sťažovateľa s právnym poriadkom Slovenskej republiky, ako aj s podmienkami výkonu trestu odňatia slobody.

III.1 K namietanému porušeniu práv

11. Ústavný súd vo vzťahu k uvedenému (namietanému) porušeniu práv pripomína, že ak orgán štátu aplikuje platný právny predpis, jeho účinky (dôsledky) použitia nemožno považovať za porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 81/00, II. ÚS 63/03, II. ÚS 388/2015).

12. Ústavný súd predovšetkým poznamenáva, že ústavná úprava, ako aj zákonná úprava konštituujujú ústavnú sťažnosť ako ústavný prostriedok ochrany základných práv a slobôd fyzických osôb alebo právnických osôb, ktorým však nemožno nahrádzať konanie pred všeobecnými súdmi na základe žalôb, ako aj opravných prostriedkov dostupných účastníkom súdnych konaní. Podmienky konania ústavného súdu o sťažnostiach, ako aj ich zákonom predpísané náležitosti sú upravené v zákone o ústavnom súde, pričom nesplnenie niektorej z nich má za následok odmietnutie ústavnej sťažnosti už pri predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Jednou z procesných podmienok konania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti je právomoc ústavného súdu, ktorá je podľa čl. 127 ústavy daná len vtedy, ak o účinnej ochrane základného práva alebo slobody nerozhoduje iný súd.

Špecifickosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy spočíva okrem iného aj v tom, že k jej podaniu môže zásadne dôjsť až subsidiárne. Zmysel a účel zásady subsidiarity vyplýva aj z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci

všeobecného súdництва. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci.

Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy (m. m. I. ÚS 120/04, II. ÚS 144/2016).

14. Druhým predpokladom nutným na konštatovanie právomoci ústavného súdu je, že sťažovateľ vyčerpal procesné prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv zveruje (predovšetkým v systéme všeobecného súdництва) a na použitie ktorých je oprávnený v zmysle platných procesných predpisov. Hoci ani ústava ani zákon o ústavnom súde nepredpisujú, aké procesné prostriedky má sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti ústavnému súdu vyčerpať v systéme všeobecného súdництва, ich spoločnou črtou je, že musia byť sťažovateľovi dostupné a musia predstavovať účinný spôsob ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorého sťažovateľ namieta. Ak preto existuje všeobecný súd, ktorý v rámci svojej právomoci podľa čl. 142 ods. 1 ústavy je oprávnený konať o ochrane konkrétneho základného práva alebo slobody sťažovateľa, ústavný súd nie je oprávnený prijať ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie, pretože jej prijatiu bráni princíp subsidiarity jeho právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a takúto ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

15. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti teda skúmal, či sťažovateľ nemal v systéme všeobecného súdництва k dispozícii procesné prostriedky, ktorými sa mohol domáhať účinnej ochrany označených základných práv a slobôd podľa ústavy a medzinárodnej zmluvy o ľudských právach.

Sťažovateľom namietaný zásah do označených práv spočíval podľa jeho slov v stave trvajúcom 20 rokov, pričom napádal vo svojej podstate normy trestného práva ako také.

16. Vychádzajúc z podstaty ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie svojich práv právnym poriadkom štátu, je ústavný súd toho názoru, že ich ochrany sa mohol

domáhať v rámci občianskeho súdneho konania použitím dostupných prostriedkov nápravy, prípadne v rámci iného vhodného konania.

17. Jedine v prípade, ak by všeobecné súdy odmietli v jeho veci konať, by do úvahy prichádzalo konanie o ústavnej sťažnosti. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľa ani z jej príloh však nevyplýva, že by sa bol vôbec pokúsil o ochranu svojich práv v občianskoprávnom konaní na základe dostupného procesného prostriedku či v inom vhodnom konaní, ale obrátil sa s ústavnou sťažnosťou priamo na ústavný súd.

18. Keďže sťažovateľ nevyčerpal v systéme všeobecného súdnictva žiadne prostriedky na ochranu svojich základných práv a keďže v súlade s princípom subsidiarity sú právomoci ústavného súdu v konaní o ústavných sťažnostiach dané len vtedy, keď o nich nerozhoduje iný súd, bolo potrebné jeho ústavnú sťažnosť po predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

III.2 K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu

19. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

20. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľa a s tým súvisiacu žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom pristúpil ústavný súd v rámci ústavného prieskumu k preskúmaniu toho, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

21. Sťažovateľ síce požiadal v ústavnej sťažnosti o ustanovenie právneho zástupcu, avšak nepreukázal svoje majetkové pomery, ktoré by túto žiadosť odôvodňovali.

22. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak je okrem iného daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť nie je oneskorená, nie je neprípustná ani zjavne neopodstatnená.

23. Keďže ústavný súd odmieta ústavnú sťažnosť sťažovateľa preto, lebo nemá právomoc na jej prerokovanie, je zřejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 631/2017, I. ÚS 82/2020).

24. Pretože neboli splnené dva z troch predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel (bod 1 výroku rozhodnutia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu